

Utbildningsinspektion i Svaneholmskolan, grundskola F-6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av utbildningsresultaten	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Svaneholmskolan den 16 maj 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Svaneholmskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Svaneholmskolan intervjuades rektor, pedagoger och elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass och årskurserna 1–6. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan

Svaneholmskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	20
Grundskola	115

Svaneholmskolan, som ligger i Viskafors kommun, invigdes 1970. I skolan finns förskoleklass, årskurserna 1–6, fritidshem samt förskola med tre avdelningar. Förskoleklass och fritidshem är lokalintegrerade i skolan och förskolan är inrymd i samma byggnad. Cirka 30 procent av eleverna är berättigade till skol-skjuts.

Skolan är organiserad i två arbetslag, ett för skolbarnsomsorg, förskoleklass och årskurserna 1–6 och ett för förskolan. Varje arbetslag leds av en arbetslagsledare.

Svaneholmskolan profilerar sig inom ämnena idrott och hälsa, musik samt inom naturorienterande ämnen. Skolan har starka idrottstraditioner.

Biblioteket har, tillsammans med matsalen, en central placering i skolan.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Svaneholmskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Svaneholmskolan erbjuder, enligt både elever och föräldrar, en trygg miljö. Eleverna trivs och föräldrarna är nöjda med den information som skolan ger. De nationella proven i årskurs 5 visar att nära nog alla elever når målen för utbildningen i ämnena svenska, engelska och matematik. Skolan har starka idrottstraditioner och profilerar sig inom ämnena idrott och hälsa, musik samt naturorienterande ämnen. Svaneholmskolan har goda förutsättningar såväl lokalmässigt som resursmässigt i övrigt.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör öka elevernas kunskaper om såväl läroplanens som kursplanernas strävans- och uppnåendemål.
- Skolan bör förtydliga de lokala konkretiseringarna av kursplanernas mål så att de överensstämmer med de nationella målen för kursen.
- Skolan bör öka elevernas inflytande över hur utbildningen utformas.
- Utvecklingsarbetet kring normer och värden bör påskyndas.
- Skolan bör, tillsammans med eleverna, utveckla arbetsformer som främjar kvalitetsarbetet.
- Uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling bör utvecklas och omfatta samtliga ämnen.
- Skolan bör se över trivselreglerna så att de överensstämmer med bestämmelserna i grundskoleförordningen och värdegrunden i Lpo 94.

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper

Svaneholmskolan visar i skolans arbetsplan på en gemensam kunskapssyn utifrån läroplanen. Skolan anser *”att lyssna, kommunicera, se samband och få praktiska saker att fungera som viktiga i de tidiga åren på skolan. Som verklig kunskap för våra elever räknas självkänsla, social kompetens och att klara av vardagen. Att få vardagen att fungera är mål för bl.a. IT-undervisningen och idrottsundervisningen. Fantasi, kreativitet och självförtroende är viktiga kunskaper för att kunna lösa problem. Att se samband, förstå relationen mellan orsak och verkan i kombination med ett kritiskt förhållningssätt är också riktig kunskap. Till kunskap räknas även människokännedom och erfarenhet (kloket)”*.

Svaneholmskolan arbetar med att integrera förskoleklassen med årskurserna 1–3. Samtliga verksamheter inryms i samma byggnad. Personalen deltar i gemensamma arbetsplatsträffar och ingår i samma arbetslag. Inspektörerna bedömer att förskoleklassen har förutsättningar att ge eleverna goda möjligheter till utveckling och lärande som grund för fortsatt skolgång.

Tabell 1. Nationella ämnesprov i årskurs 5.

	2005	2006
Antal elever i årskurs 5	19	19
Antal elever som har genomfört proven	19	19
Antal elever som har uppnått målen i:		
Svenska	18	19
Engelska	18	17
Matematik	19	19

Skolan redovisar goda resultat i de nationella proven i årskurs 5. Nästan alla elever når målen att uppnå i årskurs 5 i ämnena svenska, engelska, och matematik. Skolan följer elevernas kunskapsutveckling i dessa ämnen. Inspektörerna bedömer dock att skolan bör följa upp och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.

Vid intervjuer och samtal med elever visar det sig att eleverna känner till vilka ämnen som ingår i utbildningen men att de saknar kunskaper om de olika ämnernas mål. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla elevernas medvetande om såväl läroplanens och kursplanernas strävansmål som dess uppnåendemål. Detta för att öka elevernas möjligheter att utveckla de kunskapskvaliteter som uttrycks i läroplanen och i skolans arbetsplan samt för att ge eleverna en reell möjlighet att påverka undervisningen.

Normer och värden

Såväl elever som föräldrar uttrycker vid intervjuer och i skolans skolklimatundersökning att de upplever Svaneholmskolan som en trygg miljö att vistas i och skolan redovisar i sin kvalitetsuppföljning att skolan har ringa problem med mobbning eller kränkande behandling. På skolan finns en antimobbninggrupp som särskilt bevakar och ansvarar för dessa frågor. Skolan anser att det före-

byggande arbetet i form av diskussioner och samtal om normer, etik och om hur man beter sig mot varandra, har gett resultat och skolan har som nytt mål för innevarande läsår att vidareutveckla det etiska samtalet på klassnivå i form av strukturerade kompassamtal. Vid samtal med elever och föräldrar i skolan framkommer det dock till inspektörerna att några elever och någon förälder upplever skolan som otrygg och att mobbning förekommer. Inspektörerna bedömer därför att arbetet med normer och värden behöver påskyndas.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

I Svaneholmskolan finns trivselregler som är framtagna av elever och personal i skolan samt en plan mot kränkande behandling. Skolverket vill uppmärksamma skolan på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Vid inspektionstillfället hade Svaneholmskolan ett handlingsprogram mot kränkande behandling av god kvalitet. Programmet är en bra grund för framtagandet av en likabehandlingsplan. I slutet av skolans trivselregler anges vad som blir konsekvenserna om reglerna inte efterlevs. En av påföljderna är att "Du blir utesluten från någon trevlig aktivitet". Inspektörerna menar att endast ett enskilt samtal och eventuellt samtal med förälder, som också anges som påföljd, överensstämmer med bestämmelserna i grundskoleförordningen och värdegrunden i Lpo 94. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör se över trivselreglerna så att de överensstämmer med nämnda bestämmelser.

I Svaneholmskolans arbetsplan anges att "*eleverna skall få inflytande över planläggning, genomförande och utvärdering av undervisningen. Skolans arbetsformer skall utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas*". Lpo 94 betonar de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig och att detta skall omfatta alla elever så att de får ett reellt inflytande på utbildningens utformning. Enligt skollagen åligger det alla som arbetar i skolan att verka för demokratiska arbetsformer.

Intervjuer och verksamhetsbesök visar dock att eleverna har litet inflytande över sitt lärande. Detta utvecklas nedan i rapporten under rubriken "Organisation och arbetssätt i undervisningen".

Varje klass har regelbundna klassrådsmöten och skolan har elevrådsmöte en gång i månaden. Mötet består av elevrepresentanter från årskurserna 2–6 och leds, med lärarhjälp, av en elev i årskurs 6. Elevrådsrepresentanterna väljs för en termin. På klassrådsmötena skrivs protokoll som klassrepresentanten tar med till elevrådsmötet. Exempel på frågor som lyfts i elevrådet är frågor rörande skolgård, mat och trivsel.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Som tidigare nämnts är skolan organiserad i två arbetslag som vart och ett leds av en arbetslagsledare. Arbetslagen ansvarar bl.a. för pedagogisk planering, schemaläggning och inköp av pedagogiskt material och arbetar under stor frihet. Rektorn bjuds in till arbetslagens möten vid behov. Alla elever på Svaneholmskolan har en eller två klasslärare. Klassläraren är, enligt gällande arbetsplan, ansvarig för sina elever när det gäller utvecklingssamtal, information, föräldramöten, frånvaro och övrig samordning inom klassens ram.

I arbetsplanen anges mål och arbetssätt för förskoleklass och fritidshem. Kursplanerna i samtliga ämnen i årskurserna 1–6 har lokalt konkretiserats. Inspektörerna bedömer dock att konkretiseringen av de nationella kursplanerna i flera ämnen mer utgår från tradition och läromedel än från en professionell tolkning av kursplanernas mål. Exempel på detta hämtas från ämnet svenska. I *”mål som eleven skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret”* anges i den nationella kursplanen att *”eleven skall kunna läsa med flyt både högt och tyst och uppfatta skeenden och budskap i böcker och saklitteratur skrivna för barn och ungdom, kunna samtala om läsningens upplevelser samt reflektera över texter”*. I Svaneholmskolans arbetsplan har detta förtydligats till att *”kunna läsa barn och ungdomsböcker och faktaböcker med enkel text. Kunna förstå läsningen och kunna ha flyt i läsningen”*. Under rubriken *”Så här gör vi: årskurs 4–6”* uppnås målet genom att *”vi arbetar med Lingva lärobok och arbetsbok. Dessutom använder vi delar av läroboken Skatten. Läroboken är en läsebok med en sammanhängande berättelse. Vi ger hemläxor och barnen får sedan stå framför sina kamrater, med en ”högläsningssbatt” på, och försöka läsa med flyt och inlevelse.”* I detta exempel faller viktiga delar av målet bort. Det gäller den nationella kursplanens skrivningar om hur eleverna uppfattar skeenden och budskap i böcker, samtal om läsningens upplevelser samt reflektion över texter. Inspektörerna vill visa på skrivningen i grundskolans nationella kursplan i svenska *”I ämnet svenska behandlas språk och litteratur som en helhet. Därför kan inte ämnet svenska delas upp i moment som bygger på varandra i en given turordning. Det går inte att hitta en jämnt växande utveckling genom skolåren som innebär att små barn berättar och beskriver, medan äldre elever kan se sammanhang, utreda och argumentera. Redan det lilla barnet argumenterar och diskuterar, och tonåringen har inte upphört att berätta och fantisera, men de gör det på olika sätt. Redan det lilla barnet kan delta i samtal om litterära erfarenheter och om litteraturens specifika drag.”*

Inspektörerna bedömer att skolan bör förtydliga de lokala konkretiseringarna av kursplanernas mål så att de överensstämmer med de nationella målen för kursen.

I svenskämnet har skolan skapat mindre grupper för att ge större möjlighet till läsutveckling.

Inspektörerna möter vid besök i verksamheten varierande kvalitet i undervisningssituationen men företrädesvis ett arbetssätt som bygger på beting som eleverna skall utföra i läroböcker. Ämnesövergripande studier, reflektion över och utvärdering av det egna lärandet förekommer sällan. Eleverna uppger att de nästan aldrig deltar i planering av innehåll och former för undervisningen. De

får därför små möjligheter till inflytande över sitt lärande och till att ta ansvar för detsamma. Inspektörerna bedömer att elevernas inflytande över sitt lärande bör utvecklas.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Viskafors kommun har ett gemensamt, centralt stödteam där specialpedagog, skolsköterska, skolpsykolog och kurator ingår. Rektor träffar elevhälsoteamet varannan vecka och tar då upp de ärenden som har lämnats in på grund av att arbetslaget med stöd av åtgärdsprogram, har uttömt sina möjligheter, pedagogiskt, metodiskt och socialt. Vid inspektionstillfället arbetar teamet med 15 olika ärenden på Svaneholmskolan. Skolan har också möjlighet att anlita kommunens specialpedagogiska kompetenscentrum¹ för ytterligare stöd. I två ärenden får skolan SPKC:s stöd.

Enligt skolans arbetsplan har skolans satsning på mindre grupper vid läsinläring resulterat i ett minskat behov av specialpedagogiskt stöd.

Svaneholmskolan har tidigare haft en välutbyggd undervisning i modersmål och svenska som andraspråk men efter industrinedläggelser finns nu färre barn med annat modersmål än svenska och behoven har minskat till att omfatta enstaka barn. Skolan har tillgång till behöriga lärare i svenska som andraspråk. Modersmålsundervisning erbjuds men samtliga 9 berättigade elever har tackat nej till undervisningen. Enligt rektorn är ingen elev på skolan i behov av studiehandledning på sitt modersmål.

Inspektörerna bedömer att Svaneholmskolan har goda rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd.

Utvärdering av lärande, bedömning och betygsättning

Dokumentation av elevernas kunskapsutveckling är ett viktigt redskap för att kunna följa elevernas kunskapsutveckling och för att kunna bedöma när särskilda stödåtgärder behöver sättas in. Dokumentationen är också en viktig förutsättning för den information som skall ges under utvecklingssamtalet. Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framtidsyttande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Planen skall skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanen. Sammanfattningen skall presenteras vid utvecklingssamtalet. I Svaneholmskolan följs elevernas kunskapsutveckling upp i form av en portfolio vars syfte och innehåll redovisas i skolans arbetsplan. I skolans kvalitetsredovisning anges att arbetet med portfolio skall utvecklas. Inspektörerna vill påpeka att de individuella utvecklingsplanerna bör ha en tydligare koppling till målen i läroplanen och kursplanerna. Inspektörerna vill framhålla vikten av att skolan intensifierar sitt arbete med att utveckla de individuella utvecklingsplanerna enligt grundskoleförordningens intentioner.

¹ Specialpedagogiskt kompetenscentrum (SPKC) är ett kommuncentralt resurscentrum med uppgift att samordna insatser för alla elever i behov av särskilt stöd, komplettera förskolornas och skolornas kompetens i undervisningen av barn i behov av särskilt stöd och möjliggöra integrering av fler särskoleelever i grundskolan (se kommunrapporten).

I Svaneholmskolan genomförs utvecklingssamtal varje termin. Enligt skolans skolklimatundersökning är såväl elever som föräldrar/vårdnadshavare nöjda med informationen om skolarbetet.

Svaneholmskolan deltar i det kommuncentrala kompetensutvecklingsprojektet ”Kunskap och bedömning”. Syftet är att skapa samsyn i bedömningen av elevers kunskaper i ett helhetsperspektiv inom grundskolans alla årskurser.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Skolans kvalitetsredovisning följer en mall som är framtagen centralt för grundskolorna i Borås. I redovisningen skall verksamhetens förutsättningar, arbetet och utbildningens måluppfyllelse redovisas. Redovisningen är lättläst och tydlig men kortfattad. Skolan redovisar att man är övervägande nöjd med de resultat som redovisas, att det finns få utvecklingsområden och det ställs upp få nya mål. Enligt personalen är inte kvalitetsredovisningen ett reellt verktyg för skolans måluppfyllelse. Den är heller inte ett levande dokument utan arbetet med kvalitetsredovisningen upplevs av personalen som ett påtvingat inslag i utvärderingsarbetet.

Svaneholmskolan har en diger arbetsplan som personalen upplever som det lokala dokument som styr verksamheten.

Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla arbetsformer som främjar kvalitetsarbetet och att sambandet mellan mål, åtgärder och resultat bör framgå av kvalitetsredovisningen. Inspektörerna vill också framhålla vikten av att eleverna ges möjlighet att delta i kvalitetsredovisningsarbetet.

Ledning och intern kommunikation

Skolans rektor tillträdde tjänsten som rektor för Svaneholmskolan läsåret 2001/02. Han ingår i verksamhetschefens ledningsgrupp men har ingen egen ledningsgrupp på skolan. Rektorn har erbjudits den statliga rektorsutbildningen men tackat nej. I skolans skolklimatundersökning uttrycker eleverna att de upplever att rektorn förväntar sig att de gör sitt bästa och föräldrarna upplever sig välinformerade. Personalen anser att rektorn är förtrogen med verksamheten på skolan.

Inspektörerna bedömer att styrning och ledning i huvudsak fungerar på ett tillfredsställande sätt men med de i rapporten gjorda påpekandena angående den pedagogiska verksamheten i skolan som grund, finns det dock anledning för skolans rektor att på ett tydligare sätt styra denna del av verksamheten.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

I Svaneholmskolan finns få elever med annat modersmål än svenska. Som tidigare nämnts har skolan sedan tidigare lång erfarenhet av elever med annat modersmål än svenska, men eftersom antalet elever som vid inspektionstillfället är berättigade till modersmålsundervisning är litet, erbjuds undervisningen centralt i Borås.

Språkval erbjuds i årskurs 6 på Viskaforsskolan, där eleverna skall studera i årskurserna 7–9.

Skolan har stabil och erfaren personal där lärarna oftast är utbildade låg- eller mellanstadielärare. Alla lärare är behöriga och har, i de flesta fall, arbetat länge på skolan. Skolan saknar kompetensutvecklingsplan men inom kommundelen har bedrivits kompetensutveckling i värdegrundsfrågor och inom det kommun-gemensamma projektet ”Kunskap och bedömning”. Rektorn ser utvecklingen av IT som ett nödvändigt utvecklingsområde och en arbetsplan för IT-utveckling är under utarbetande.

Inspektörerna bedömer att skolan har goda förutsättningar såväl lokalmässigt som resursmässigt i övrigt. Lokalernas utformning ger skolan stora möjligheter att utveckla andra pedagogiska modeller än den traditionella klassrumsmodellen.

Datum	Ort
2006-12-07	Göteborg

Egon Andersson

Karin Widlund